

Γράφει ο **Νίκος Τσολάκης**

Το ζήτημα των πλειστηριασμών πρώτης κατοικίας ως αναπόσπαστο κομμάτι της αστικής στρατηγικής και η απάντησή μας

Η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ ήρθε να επιβεβαιώσει με τον πιο εκκωφαντικό τρόπο τις εκτιμήσεις ενός προηγούμενου διαστήματος: Μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση καμία διαπραγμάτευση δεν είναι δυνατή. Ακόμη και ένα μείγμα διαχείρισης αστικής πολιτικής με σχετικές διαφοροποιήσεις από το νεοφιλελευθερισμό, όπως αυτό που επιδίωκε ο ΣΥΡΙΖΑ, είναι αδύνατον να εφαρμοστεί.

Όμως το ζήτημα δεν είναι μόνο γεωπολιτικό και ο χαρακτήρας της κυβέρνησης δεν κρίνεται κυρίως από τη στάση και το ρόλο της μέσα στην Ε.Ε.

Το βασικό κριτήριο για να κρίνει κανείς την (ολοκληρωμένη πλέον) συστημική ένταξη του ΣΥΡΙΖΑ είναι η συνέχιση και μη αμφισβήτηση της ηγεμονίας της αστικής τάξης επί της εργατικής και της υπόλοιπης κοινωνίας χωρίς κραδασμούς και συγκρούσεις στο εσωτερικό της χώρας.

Ο ΣΥΡΙΖΑ όχι απλά είχε εξ αρχής μια ενσωματώσιμη μικροαστική πολιτική, αλλά διάφορα τμήματα του κεφαλαίου τάσσονται με το πλάνο αντί-λιτότητας του ΣΥΡΙΖΑ για να εξασφαλίσουν τα κέρδη τους. Πλέον όμως αυτά φαντάζουν ιστοριούλα, καθώς το μνημόνιο 3 δεν αποτελεί καν αλλαγή του τρόπου διαχείρισης. Είναι η σκληρή συνέχιση της μνημονιακής πραγματικότητας και υπό αυτή τη σκοπιά θα εξετάσουμε την επαναφορά του ζητήματος των πλειστηριασμών 1ης κατοικίας αυτή τη φορά... εξ αριστερών!

Το ζήτημα των πλειστηριασμών έρχεται σε μια περίοδο καπιταλιστικής κρίσης, που ο ορίζοντας για να ξεπεραστεί είναι ακόμη μακρινός, ενώ ταυτόχρονα μισθοί, δικαιώματα και ελευθερίες έχουν φτάσει στο ναδίρ. Με το καπιταλιστικό σύστημα να τρέφεται από τις ίδιες που τις σάρκες προκειμένου να επιβιώσει από αυτήν την ιστορική του κρίση, το ζήτημα της ατομικής ιδιοκτησίας τίθεται με όρους στρατηγικής σημασίας και επιβίωσης για αυτό.

Η αρχή έγινε με τη συνεχή συρρίκνωση και κλείσιμο των μικρών επιχειρήσεων και την καθολική επικράτηση του μεγάλου πολυεθνικού κεφαλαίου. Τώρα βλέπουμε την επίθεση του κεφαλαίου στην κατοικία, κάτι που εδραιώνει ακόμη περισσότερο την, ούτως ή άλλως κατοχυρωμένη, κυριαρχία του κεφαλαίου έναντι του κόσμου της εργασίας.

Το «φιλολαϊκό» προφίλ που κρατά η κυβέρνηση το τελευταίο διάστημα, σχετικά με το ζήτημα των πλειστηριασμών και οι δηλώσεις περί προστασίας της πρώτης κατοικίας για τους περισσότερους δανειολήπτες δεν πρέπει να μας ξεγελά... **είναι ακόμη ένα ψέμα τους που πέφτει στο κενό.** Για αυτό, μας διαβεβαιώνουν τα κριτήρια που υπάρχουν για την προστασία, η άρση της γενικής απαγόρευσης πλειστηριασμού ακινήτων για χαμηλά χρέη και οι τεράστιες μειώσεις στο ύψος της αξίας της πρώτης κατοικίας που προστατεύεται από πλειστηριασμούς.

Με απλά λόγια, όσο και αν προσπαθούν να μας το κρύψουν και φοβούνται ενδεχόμενες κοινωνικές εκρήξεις, η κυβέρνηση Τσίπρα στα χνάρια της κυβέρνησης Σαμαρά στρώνει το δρόμο, ώστε οι τράπεζες από το αμέσως επόμενο διάστημα να έχουν τη νομική δυνατότητα να προχωρήσουν σε κατασχέσεις και πλειστηριασμούς ακινήτων χιλιάδων οικογενειών.

Ταυτόχρονα, δημιουργείται ένα νέο πεδίο κερδοφορίας για το κεφάλαιο και νέοι, πιο προνομιακοί όροι για τις τράπεζες στις σχέσεις μεταξύ τραπεζών και δανειζόμενων. Το μόνιμο χαρατάσι «υπέρ κατοικίας» στις τράπεζες και η φορολόγησή της, σε συνδυασμό με την αδυναμία των λαϊκών στρωμάτων να αντεπεξέλθουν οικονομικά είναι οι συντελεστές μιας εξίσωσης που έχει ως αποτέλεσμα την «κατάσχεση» της κατοικίας.

Επίσης, κυρίαρχο ρόλο για την εξασφάλιση της συνέχισης της κερδοφορίας των τραπεζών είναι η εκ νέου εξυπηρέτηση των στεγαστικών δανείων. Έτσι, οι πλειστηριασμοί αποτελούν μοχλό πίεσης για κάθε νοικοκυριό, ώστε να αποπληρώσει πιο γρήγορα και άμεσα τα δάνειά του, άσχετα αν αυτό οδηγή στην πλήρη εξαθλίωση της καθημερινότητάς του.

Άλλωστε, εξ αρχής ο στόχος της αστικής τάξης ήταν “για να μπορέσει να γίνει ιδιοκτήτης ο εργάτης, θα πρέπει να πάρει ενυπόθηκα δάνεια τα οποία θα αποπληρώνει μια ζωή”.

Τι σημαίνει αυτό; Μέσα στη δίνη της κρίσης του ολοκληρωτικού καπιταλισμού, η αστική τάξη προωθεί το στρατηγικό της στόχο για συγκέντρωση της ιδιοκτησίας της γης και των ακινήτων στα χέρια του πολυεθνικού- πολυκλαδικού κεφαλαίου, προκειμένου να βρουν κερδοφόρα διέξοδο υπερσυσσωρευμένα κεφάλαια. Θα ήταν κανείς αφελής να πιστεύει πως οι τράπεζες έχουν ανάγκη για να κερδοφορήσουν δημεύοντας ένα διαμέρισμα στο κέντρο μιας πόλης! Αν όμως έπαιρναν σπίτια σε μαζικές εκτάσεις, τις οποίες θα εκμεταλλεύονταν για εμπορική χρήση; Αν δεν έπαιρναν τα σπίτια από τους κατόχους τους, αλλά έπαιρναν μόνο τους τίτλους ιδιοκτησίας των κατοικιών και τους επέτρεπαν να μένουν δίνοντας ένα ποσό αντί ενοικίου;

Αυτά είναι απλά παραδείγματα του τι γίνεται χρόνια τώρα στην Αμερική του Ομπάμα που ευαγγελίζεται ο Τσίπρας, είναι ό,τι έγινε και πρόσφατα στη γειτονική μας -και εξίσου πληττόμενη- Ισπανία. Χαρακτηριστικό το παράδειγμα της Ισπανίας, μιας και οι τράπεζες έδειξαν ευθέως το... κοινωνικό τους πρόσωπο, αφού επέτρεψαν στους πρώην ιδιοκτήτες του σπιτιού να το νοικιάσουν από αυτές με προνομιακούς όρους έναντι των υπολοίπων υποψηφίων ενοικιαστών! Κοίτα να δεις φιλανθρωπία.

Η σημασία της κατοικίας ως κοινωνικού αγαθού

Η κατοικία «αποτελεί πάγιο αγαθό στο γεωγραφικό χώρο, δεν αλλάζει χέρια συχνά, είναι ένα αγαθό το οποίο μας είναι απαραίτητο και αποτελεί μια μορφή αποθηκευμένου πλούτου που υπόκεινται σε κερδοσκοπικές δραστηριότητες στην αγορά (...). Επιπλέον, η κατοικία εμπεριέχει διάφορες μορφές αξίας για το χρήστη και πάνω από όλα αποτελεί το κεντρικό σημείο αναφοράς του, ως προς όλες τις άλλες πλευρές του αστικού σκηνικού», μας πληροφορεί ο Harvey.

Όντως, διαχρονικά, η κατοικία παραμένει ένας **παραδειγματικός χώρος κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων** και διαφοροποιήσεων ως προς την κάλυψη των σχετικών αναγκών, όπως αυτές διαμορφώνονται ιστορικά στην κάθε κοινωνία.

Συγκεκριμένα, η έλλειψη στέγης θεωρείται ακραία έκφραση του κοινωνικού αποκλεισμού ως απόρροια της φτώχειας και της οικονομικής εξαθλίωσης.

Από τη μία, η **αποστέρηση του κοινωνικού δικαιώματος στην κατοικία,** οδηγεί τους αστέγους στο να βιώνουν τις επιπτώσεις του κοινωνικού αποκλεισμού σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από άλλες ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

Από την άλλη, η **κατάργηση της μόνιμης κατοικίας** αποτελεί έναν ιδιαίτερα αποσταθεροποιητικό παράγοντα της ζωής του κάθε ατόμου που βρίσκεται αντιμέτωπο με τέτοιου είδους συνθήκες. Συνεπάγεται δε άμεσα την απώλεια του στοιχείου που αναφέρει και ο Harvey, την **απουσία** δηλαδή ενός **κεντρικού σημείου αναφοράς** του χρήστη και κατά συνέπεια της δυνατότητας επιλογής ενός μόνιμου τόπου κατοίκησης, εργασίας, δραστηριοποίησης κλπ.

Οι επικείμενες αλλαγές σχετικά με τους πλειστηριασμούς και τις κατασχέσεις σπιτιών έρχονται να μας θυμίσουν ότι στο καπιταλιστικό σύστημα η λογική της αγοράς ή αλλιώς του παραγωγού της κατοικίας, είναι η πραγματοποίηση της παραγωγής κατά τέτοιο τρόπο, ώστε το εμπόρευμα κατοικία να ανταποκρίνεται στο μέγιστο δυνατό κέρδος.

Ουσιαστικά για το κεφάλαιο, η κατοικία δεν αντιμετωπίζεται παρά ως ένα οικονομικό αγαθό, μια ακόμα επένδυση. Αυτό φαίνεται ξεκάθαρα πίσω από τις κινήσεις των τραπεζών να πουλήσουν σε ισχυρά, ελληνικά και διεθνή κεφάλαια τα κόκκινα δάνεια και τα ακίνητα. Έτσι, εκεί ακριβώς απ' όπου ο άνθρωπος εκδιώχεται, εδραιώνεται το κεφάλαιο με στόχο την περαιτέρω κερδοφορία του!

Στον αντίποδα αυτής της αντίληψης για την κατοικία, **έρχεται το αίτημα για καθολικό δικαίωμα στην κατοικία που τη θέτει ως κοινωνικό αγαθό, ως κοινωνική ανάγκη που πρέπει να αντιμετωπίζεται με ευθύνη της κοινωνίας για το σύνολο των μελών της.**

Φυσικά, όταν κάνουμε λόγο για δικαίωμα στην κατοικία, συμπεριλαμβάνουμε σε αυτό τις συνθήκες που την καθιστούν επαρκή (πχ. ρεύμα, νερό, θέρμανση κλπ) και τις οποίες εντάσσουμε στα συνολικότερα αιτήματά μας για αξιοπρεπή ζωή. Ωστόσο, αντιλαμβανόμαστε ότι για να ικανοποιηθεί καθολικά το δικαίωμα σε μια ποιοτική στέγη ή καλύτερα κατοικία, και μάλιστα όχι ως αποτέλεσμα ενός προσωπικού Γολγοθά, αλλά ως δημόσια κεντρική κοινωνική σχεδίαση και υλοποίηση, απαιτούνται συνολικότεροι μετασχηματισμοί ως προς το ζήτημα της ιδιοκτησίας και της παραγωγής.

Η απάντησή μας

Η αλήθεια είναι ότι στο ζήτημα των πλειστηριασμών και στην άρση πρώτης κατοικίας, η απάντηση δε μπορεί να έρθει μόνο μέσα από την οργάνωση στους χώρους δουλειάς ή στις σχολές.

Το ίδιο ισχύει και για το ζήτημα των χαρατσιών, του νερού κλπ. Επομένως, αποτελεί κρίσιμο σημείο, η **ανάπτυξη ενός λαϊκού κινήματος ενάντια στους πλειστηριασμούς, στην ιδιωτικοποίηση του νερού, του ρεύματος κ.α. που θα ζει και θα αναπνέει στους χώρους δουλειάς μέσα από τα σωματεία, στις γειτονιές μέσα από τις συνελεύσεις γειτονιών, στις σχολές μας μέσα από τις συνελεύσεις μας.**

Το συνδυαζόμενο κρίκο ανάμεσα στις συνελεύσεις γειτονιών και το συνδικαλισμό στους κοινωνικούς χώρους σαφώς μπορούν να παίξουν οι επιτροπές του «ΟΧΙ μέχρι τέλους».

Με αυτόν τον τρόπο, αλλά και μέσα από τη συνεχή προσπάθεια εμβάθυνσης και συγκεκριμενοποίησης του «άλλου δρόμου» και της επόμενης μέρας χωρίς ευρώ και ΕΕ το λαϊκό κίνημα μπορεί να γνωρίσει μετά από χρόνια νίκες ενάντια σε αυτήν την πολιτική!

Η ανάγκη ύπαρξης και αποτελεσματικότητας αυτού του κινήματος κρίνεται από το πολιτικό του κριτήριο, που δε μπορεί να είναι άλλο από την στοχοποίηση του πραγματικού αντιπάλου, την πολιτική της ΕΕ, και την εξουσία του κεφαλαίου, το ζήτημα του χρέους και την απαίτηση αυτή η κατάσταση «να

πάει αλλιώς».

Μάλιστα, έρχεται ακόμη πιο εκβιαστική η ανάγκη συγκρότησης των δομών του κινήματος αυτού μετά την αποτυχία συντονισμού των αγώνων όλο το προηγούμενο διάστημα, αλλά και μετά τη κατάπτυστη θέση της ΓΣΕΕ υπέρ του «ΝΑΙ» που έσπασε κάθε αυταπάτη σχετικά με το χαρακτήρα της.

Αντί επιλόγου...

Για τους εργαζόμενους, τους άνεργους, τη νεολαία το ζητούμενο είναι να γίνουν οι χώροι δουλειάς, οι σχολές, οι γειτονιές χώροι πολιτικής ανυπακοής, οργάνωσης και νίκης. Στα ερωτήματα που ανοίγονται πλέον το ζητούμενο δεν είναι απλά το σταμάτημα κάθε πλειστηριασμού και κάθε άλλου μέτρου που μας κάνει να θέτουμε το ζήτημα της εργατικής τάξης ως ζήτημα επιβίωσης.

-Είναι η σύνδεση κάθε αγώνα με το ζήτημα της αμφισβήτησης και της ανατροπής του κεφαλαίου και της εξουσίας.

-Είναι η συγκεκριμενοποίηση ενός προγράμματος ρήξης και ανατροπής της συνολικής τάξης πραγμάτων ώστε να βαδίσουμε στην κοινωνία των ελεύθερα συνεταιριζόμενων παραγωγών, της **γενικευμένης κοινοκτημοσύνης και του παν-κοινωνικού ελέγχου**.

Κι έτσι, επαναπροσδιορίζοντας τελικά, συλλογικά και ατομικά τις ανάγκες μας για στέγαση, να μπορέσουμε να οραματιστούμε μια πόλη όπου το δικαίωμα στην κατοικία θα είναι αδιαπραγμάτευτο...

** Η Ε.Ε. εκτιμά ότι το ποσοστό ιδιοκατοίκησης στην Ελλάδα είναι ψηλό και μη ανεκτό. Τα τελευταία χρόνια, βέβαια, καταγράφεται μια σταθερή πτώση. Από 84,6% το 2006 (1η θέση με μέσο όρο της ΕΕ το 64%,) έπεσε στο 80,1% το 2010 και στο 75% το 2013 (16η θέση).*